

մեղասանքն. այլ ստղծ է աստուծոյ վկայութեանն եւ արդեւ նորա զոր մեղաւոր վարան յաստուածաշունչ գրոց յարմարեալ գրեցի ավ. յաշարչիւյ եւ ի խնդրոյ շնորհալարք (մէկ տող քերական)»

2. Վարդանի ուրիշ գրութեանքը, Հաստատեմ. հաստատվումս. Արիստոտելի աստորագրութիւնը. Յովհաննէս արամեացոյ տիեզերաւոյ վարդապետի արարեալ ի բան առաքելոյն որ ասէ թէ մարդով եղեւ մահ եւ մարդով եղեւ յարութիւն մեռելոց: Իսկայց գրոց վարդի անյաղթ փիլիսոփայի. հարցմանը, քարոզ եւն: Արու վերջը «Եւ զեւ յարաւարեալ մեղաք գծող գրոյս զեսայի արեղայս յիշեալ ով բնութեցողք ի սուրբ յաշարեւն ձեր»»

3. «Տիեզերալուր մեծ բարեւոյստեանն Յովհաննէս արարեալ ի մեկնութենէն աւետարանին մեթէն. Արու վերջը պակաս է:

34.

Թ Թ Գ Գ Գ Գ Գ Գ Գ Գ

ԹԵ՛—ԹԶ ԳԱՐ:

ԹՈՒՆԴՐ՝ 266: — ԵՂ չէ նշանակուած: — ՄԵ՛-ԹՈՒՆԴՐՈՒՆ 18 սմ. երկ. 13 սմ. լայն. 4.5 սմ. հստ.: — ՆԻՆԻԹ՝ ԹՈՒՆԴՐ՝ ողորկ, ԹՈՒՆ, փայլուն: — ՎԱՋՄ՝ Կաշպատ փայտ: — ԳՐՈՒԹՈՒՆ՝ մեջին բոլորգիր: — ՎԵՐՄԱՆԻՐ ԵՆ ԿԱՐՈՒՐ: — ՋԱՄԻՐ, ՊԱՏԿՈՐ չկայ: — ՏՈՂ՝ 26: — ԴԱՏԱՐԿ ԹՈՒՆԴՐ՝ 8 էջ: — ԳՐԻԶ ԵՆ ԹԱՄԱՆԱՅ անծանօթ: Սկզբնւն եւ վերջնւն երկերկու թուով մագաղաթ՝ կազմողն ձրուած. սկզբնւն եւ մէջնւն մաս մը պակաս:

Ս՝առեան կը պարունակէ 1. Կէրքէ Սէտ+ստգրացոյ թուղթ եւ խօք ի սուրբ աստուածանք: 2. Մէրիւնիւն հաւաքութիւն. 3. Թեոքոֆ եղէկոյութի Սէրիւրեայ խօք յաւուր ծննդեան փրկչին, ի յայտնութիւն եւն:

Երեստակութիւն ոչ մի տեղ. ստորին լուսանցքի վրայ երկու տեղ գրուած. «Գիտցիր տէր Թ՛մ զի Կարեւնակ թուեա մի պարապ էր թուելած», «Կարգաւ սիրով գու. զայս եղարաւ մտ մրգրիտ յոս»»

35.

Բ Ե Թ Ե Թ Ե Ե Ե Ե Ե

ԹԵ՛—ԹԸ ԳԱՐ:

ԹՈՒՆԴՐ՝ 226: — ԵՂ չէ նշանակուած: — ՄԵ՛-ԹՈՒՆԴՐՈՒՆ 16 սմ. երկ. 10 սմ. լայն. 4.5 սմ. հստ.: — ՆԻՆԻԹ՝ ԹՈՒՆԴՐ՝ «ՎԱՋՄ՝ Կաշպատ փայտ: — ԳՐՈՒԹՈՒՆ՝ մարութ եւ յստակ: — ԳՐԻ ՆՈՐ: — ՎԵՐՄԱՆԻՐ ԵՆ ԿԱՐՈՒՐ: — ՏՈՂ՝ 21: — ՊԱՏԿՈՐ, ՋԱՄԻՐ ԵՆ չկայ: — ԴԱՏԱՐԿ ԹՈՒՆԴՐ՝ վերջնւն 8 էջ: — ԳՐԻԶ, ԹԱՄԱՆԱՅ ԵՆ անծանօթ:

Առաջին էջին վրայ կարմիր մկանով գրուած է. «Այս բանն են քերթողական վասն չափոյ հաւմերական տառիցն վասն զի քերթողական արհեստքն չափաբեր կամ չափով վարին. եւ եւ որ գեղ (չունին) որով ճարտասանքն վարին ... խապեն փոխաբերին ... գու ճարտասանիցն ի հարկն

հոգեհամար եղանիւ. իսկ թէ զլուսնայ բունն խնդրես, որ սկիզբն էր եղեալ. այն եւս խառնեալ է յայս. նաեւ զսոս աստուածաշունչն, որ յետոյ հաւաքեալ»»

Բառարանէն մէկ էջի վրայ առ ոտնաւորը բոլորգիր.

Թէ շատ կա՞նայ չափես ի ձ(ան)
Գայես ի յաշ զայ խիտ յաճես:

Գ Բաճեն ջանիւ բան շաղի/պած
Գ Կիւս գգիտ վճիղք փակած:

Գ Կաճք Դձակ ծառայ զատես.
Գ Կանիեալ զանդէնն վայելես:

Դ Եպառ. Ժափի լատ բնդ կոծով.
Դ Ընդ առաջի խաշիւ խառով:

Գ Սարմաւ ասա վշտալի խաշիւ:
Ե Առաջապահ առ. Եղածայն:

Դ Փրկեալս առա զաւ. զաւաք:
Դ Զաւ. քարացաւ աւարցաւ:

Ասէ վերջ «Բառ. Գաղիանոսի բժշկին»» «Թարգմանութիւն գեղոց. զոր ընտրեալ են իմաստունքն կարգել» յայլ լեզուայ ի մերս:» «Ե. Նունիք ԻՊ. մարգարեիցն» «Այս են լեզուք Ը. Կաղաց»» «Իսկ որ գաղութիւն գրեալ եւ գրով վարէ Բժական աղէկ»» «Եղգ որդոյն նոյի»» «Եաղագր բնութեան մարգարէի մարմնայ»» «Եաղագր պատկերացուցութեան»»

Վերջին 4 պարապ էջերուն վրայ 2օն նուիրողէն Տիգրան Մ. Գրեգեան. մէկ յիշատակարան՝ որ է հետեւեալը.

«Երեստակարան գրոյս Բարսաբա ի գիւղն Խորանացի տէր յարուգինի որդոյ ավետիք ավետիք որդէ տիրացու Թագեոսին»»

Օտար գրչէ «Երեւակ երիցըս վեցեկի, լեալ ըստ թուոյ այր եւ բնի: Այս են երկու տասան վարդապետք հայոց: Ա. Դրեմեոս: Բ. Երեմեթեոս: Գ. Սկզբնասորս: Դ. Ասթանաս: Ե. Կիւրեղ: Զ. Եփրեմ: Է. Բարսեղ: Ը. Գրիգոր Կիւսացի: Թ. Գրիգոր աստուածաբ. Ժ. Եպիփան: ԺԱ. Երեմեթեոս: ԺԲ. Կիւրեղ: Ասոր տակ «Ա. զօրք վարշամակ աւրհնելոյ ...»»

(Ընդունակիցն)

Է. Յ. ԱՅԱՐԻՍ

Գ Ր Ա Վ Ա Ն

ԵՆԹԵՆԵՆԿ ԿՈՒՆ ԵՆԹԵՆԵՆԿ

Իրենց կրկնաց վերաբերեալ համառու պատմութիւններով եւ իրենց երգերով, Լայ-Երեմեթեոս եւ Լայ-Արեմեթեոս լիակատար մի ցուցան հաւաքել ու կազմել, շատ հետաքրքրական

գործ մը պիտի բլար, թէեւ ես, ըստ կարելւոյն, ասոր վրայ կ'աշխատիմ տարիներէ ի վեր: Աշխատեալ անուանց ցուցանի գրեթէ ամբողջ, բայց իրենց երգերն դեռ կ'ստանան թերի, կը յուսամ թէ պիտի յաջողիմ ամբողջացնել եւ յարմար առնիլ ի հրապարակ հանել:

Վերջին օրերս ձեռքս անցաւ ձեռագիր առձեռն ծափփելի մը, նոսրգիր, եւ լաւ գրչութիւն, գեղեցիկ հաստ ու փայլուն թղթի վրայ գրուած, որուն վերջին երեսներուն վրայ կան շատ մը ծանօթ ծաղեր. ի մէջ այլոց կը գտնուի ծաղ մը եւս, որ ասացել է Ալեք. Բալասէ: Այս անունն ալ անցուցած եմ իր երգովն ի շարք չափ-Աշխատեալ վերջիշատակեալ աշխատասիրութեանս մէջ:

Մինչեւ ցայսօր սոյն երգչին կամ Աշխատեալն անունն, եւ իր տաղին կամ երգին հրատարակուած բլլալն ինձ ծանօթ չէ, որով ինքն ալ կարծեմ թէ բոլորովին անծանօթ մնացածներէն մին է*: Ինքն ինչպէս ծաղին մէջ կը յիշատակէ, բնիկ ձանցի է, բայց որ թուականին կ'ապրէ՝ ամենեւին յայտնի չէ: Ֆեռագիր ժամագիրքն յիշատարան չունի, հաւանականաբար ժեղարու, կամ առ առանձին ծաղարու վերջերն գրուած գրչութիւն մըն է, ուստի այս Բալասէականութեան վրայ յենլով կրնանք ըսել թէ՛ կարելի է յիշեալ չայ Աշխատեալ կ'ապրէր ծաղարուն մէջ: Ըստ ուրախ կ'ըլլանք, եթէ մանրամասն տեղեկութիւն մը կ'որոգրուի ձեռնհաս բանասիրաց կողմանէ սոյն Աշխատեալ մասին:

Ահաւասիկ ծաղն, որուն հրատարակութիւնն այժմէն իսկ գուրկ չի կրնար համարուիլ կարեւորութեան:

Տաղ Մոսկի Աստուածամէն:

Աղբիւր կենդանի իրեղեւմ զանազան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ, կայս անապական.
Գրեւի կուտանայ Դու թե՛ք ու պարծանք,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ, կայս անապական:
Շրեհիւք փափաք, Զօրքն վերական,
Էրանեալ ըստի՛ր՝ թագուհի անըման
ժառանգողք գրախոս եւ սքեպտիկեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ, կայս անապական:
Ի փութաւ լուսոյ խորհուրդ հրացման,
Շրեհիւք կենդանի Յիսուսի իման,
Համաւոր բաժակ Չեղք փրկութեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Դամպար ջրամբիտ Սեժն ուրախութեան,
Ծոսիկ տուի խնձոր Նորագոյնական,

Շնորհիւ քո լեցան Որդիք ազաման,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ, կայս անապական:
Զարեհ հալածիչ, Պրտուղ սրբութեան,
Ջահ մարուր ոսկի, լուսով անըման,
Խալաղաղ աղբիւր Լուր անմահութեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական,
Սեղանէ սէր սուրբ վերին պետութեան,
Յուն Յիսուս որդւոյն եւ բնապարան,
Բարուն ի կուտն Յաւոյ քաւարան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Խիստեալ ի լուսոյ մայր ուրախութեան,
Փթաեալքս մեզք փրկ առաջնայան,
Փառք տամ քո որդւոյն այժմ եւ յաւիտեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:

Դու լալ մեծագին որ ի պատաշխան,
Եղբիւր ու զըմբու իւր ալ պատուական,
Աղբ լուսատու Գանձ արքայական,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Զքեզ մեզի կու գովեն խաժայ ու խութան,
Զմեռու քաղաքի եւ զգոյսայան,
Ու ալ ծխանիւք ես պէտք սրբութեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Դու եւ համապիւս. ծաղիկնք ամբողջ,
Քաջութիւն փարդ պայծառ հոտով ու բուրման,
Դու լուսին աշնան գու արեւ գարնան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Թէ զերկինքն ասեմ չէ թէ թե՛ Նրման,
Հրեշտակք ի յերկինք ի վայր թափեցան,
Եւ թեւ հողանիւք յերկին վերացան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Դրբախտ ազամայ չէ թէ թե՛ Նրման,
Ժառանգորդ գրախոսն առէն խորեցան,
Խառնէքն եւսայ թե՛ք ոչ ամբեցան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:

Ի թե՛ պարտապաշտ բանքն հայրական,
ԶԳաբրիէլ հրեշտակն եղբի պահապան,
Հեռացան ի թե՛ն որդիք կորստեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Երբանդգ բաւեցեր գտնի անբաւական,
Աշխատեալ ասօր Աստուած տեսութեան,
Կաթմաբոյ սընուցեր զորդիք անըման,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Ծոցք է յանմատոյց խորանն ի Նրման,
Գիրկը սերմիք կայ ի տարածման,
Միտք ոչ հասանին զքեզ անհասական,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Դրբախտ լուսեղէն պրտուղ մարտութեան,
Պրտուղը ապրեցան որդ անմահացան,
Գրտան առ ի թե՛ն զիւր ազատութեան,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:
Ընտրեալ ի լուսոյն ինքն ընտրողական,
Որ կայ եւ մնայ անուն յաւիտեան,
Պրտուղն Աննայի եւ Յովակիմայն,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:

Ով աստ կու կենան թե՛նով կու կենան,
Անք ըզթեզ աւրհան թե՛նով պարծենան,
Զքեզ փառաբանն աշխարհս ամենայն,
Մեզմէ թե՛ մեզմէ կայս անապական:

* Զ. Ղ. Ալեքան, Յուլիոյ Բ. (1870, էջ 125) և իշէ «Աշխատեալ համալուսնի» աշխատք մը, որ ծաղարուն ապրած է:

Դու եւ արեւելք լուստտու մարզեան,
Մերորդ արեւմուտք մեծ խորհրդողեան,
Ներսուս եւ հարաւ արեւորք եւ նրման,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Այլք քո փառն յարգող վայր իջան,
Ահալք Գեհնան եւ Հայաղբառան,
Նայելք Տիգրիս եփրաւ գլխացման,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Այլք Բահմանն եւ վիսպաթեան,
Ահալք Մարեհու եւ Զրէմարաւան,
Ղուկան եւ Մարիոն Դեմբրդ եւ թիկան,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Այլք աւիւնոյ անհալք եղան,
Եւ գեմբր մարգոյ լուսով կազմութեան,
Կրկնելք արծիւ սուսուսաթեան,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Երբ քո Միամինդ գոյր ի գաւառստան,
Եւ անդ ժողովն աշխարհս ամենայն,
Դու բարեխոսեմ լուսն փրկութեան,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Դու եւ աննրման գու եւ աննրման,
Դու եւ աննրման ոչ կայ քեզ նրման,
Ոչ կայ քեզ նրման ոչ աւելոյ նրման,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Այս աշխի Բաւիլի որ կաննի ի վան,
Զար վրդոյ ի ին եւ գաւառաբան,
Որթն եւ եւ փոշն եւ հոյ անապական,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Տըւելք գործոմն սուք հայր մեղան,
Այլք Բաւիլին հոգեմն փառան,
Որ գուք այլ լինի ողորման արժան,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:
Այլք Բաւիլին հոգեմն փառան,
Որ այս աշխի կան եւ վազն շքան,
Տըւելք հոգեմն ի ձեռն գաւառան,
Մեզման քեզ մեզման կայր անապական:

ՀԵՐԱՐԻՆԵՅ
Տ. Վ. Պ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀՐԵՏԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆԵՐ 1896 ՏԵՐԻՈՅ (ՄԵՐԵՎԵՐԻՆԵՅ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ)

Ե. ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՀՐԵՏԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆԵՐ

131. Մասիս, լուսաւ ազգային, քաղաքական, քա-
ղաքական եւ տնտեսական: Խժ. տարի (սկսեալ
Նոյ. 21/3 Դեկտ. 1896): 25 ֆր.:
[Էլէքտ. Բիւզանդիոն Թ. 25, 27, 31:]
132. Մարգարեան Գ. — Պատկերազարդ աշ-
խարհագրութիւն ի պէտս ազգային շախմատական
վարժարանաց: Գ. սպար. 4. Գ. Գ.
[Էլէքտ. Արեւելեան Մամուլ Թ. 30:]
133. Մեքսիկական իւսպ. ի Զիւնիտիոյ մամուլին:
Կալապ. սոս. Փափագեան Գ. Գ. Գ. 80 101 էլ:
134. Մեքսիկական իւսպայտ, հայապատ տաճկա-
բարաւ լրագիր: ԺՊ. տարի: Խժ. Թ. Թոլայան: Կ. Պ.
սոս. Թ. Թոլայան:

135. Մի տոն օր Պոկկասում: Թրգմ. Թ. Լա-
յան: 1896: 5 էլ.:
136. Միաբան — Զորնմանու պատմութեան
ուսումնասիրութիւն: Վաղարշ. սոս. Էջմ. 81 էլ. 35 էլ.:
137. Միսիսարայի Դասիան Վէյստիքի կանքը:
Թրգմ.: 3 ֆ.:
[Էլէքտ. Մշակ Թ. 89: — Արաբատ Թ. 8:]
138. Միսիսարայի վարժարան — Յայտարա-
րութիւն եւ ծրագիր Միսիս. վարժարանաց եւ դպրո-
ցական տարի 1896-97: Վեներտ. սոս. Մ. Լապ.:
139. Մոռոն, քաղաքական, հասարակական ամ-
սագիր: Բ. տարի: Էրտ. Խժ. Ա. Արախանանց: 3 ֆ.
սոս. Ռոտին: 10 րր.:
140. Յանդիլանեան Տիգ. Մ. — Ընկերաւոր
վասանդ: Մանկական զրադարան: 3 ֆ. սոս. Ռոտին:
80 34 էլ. 10 էլ.: (Էրտ. Էնկ. Թ. 114:)
141. Յայտարարութիւն Միսիսարայի վարժա-
րանաց... եւ զատարարութիւն: Վեներտ. սոս. Մ. Լապ.: 7 էլ:
142. — Միսիսարայի վարժարանի ի Զաղեղոն:
Վեներտ. սոս. Մ. Լապ. 1895:
143. Յայտարարութեան Խ. — Մտքիմանու Պա-
լասանեան: 3 ֆ. սոս. Երաւմէ: 80 33 էլ. 25 էլ.:
(Արտատպագ «Լուսակէ»)
144. Յովսէփեան Է. Մ. — Անկանոն զիրք հին
կտակարանաց: Վեներտ. սոս. Մ. Լապ.: 80 34 էլ.
399 էլ. 4 ֆր.:
[Էլէքտ. Մասիս (կրօնական) Թ. 9: — Մշակ Թ. 132:]
145. — Ընդհանուր ցանկ Նիւթը յիմնաւայ
Բազմափոխաց Ա-Ժ.: Վեներտ. սոս. Մ. Լապ.: 2 ֆր.:
146. Կազարեան Էմ. Զ. — Պարզ քաղաքներ:
Բ. տնտեսական: Վաղարշ. սոս. Էջմ. 15 էլ.:
147. — Պարզ քաղաքներ: III. զորդի: Վաղարշ.
սոս. Էջմ. 20 էլ.:
148. — Սոս. Վ. — Պալայի մանուկ կամ կա-
պիկարան երեխայ: 3 ֆ.: 15 էլ.:
149. Նոստիման Դր. Էր. — Զրգում: Գեղմա-
նեմնէ թրգմ. Խ. Երաւմէ: 15 էլ.:
150. Ներդիքե Թ. — Պատմութիւն Սասանեան
Տէրութեան: Թրգմ. Խ. Զարմանաց: Վաղարշ. սոս.
Էջմ. 30 էլ.:
151. Նոսիլիման Է. Մ. — Պատմութիւն ժամա-
նակակից: Մամուլ Բ. 1848-67: Վեներտ. սոս. Մ. Լապ.:
80 84 853 էլ. 3-25 ֆր.:
[Էլէքտ. Մշակ Թ. 86:]
152. Տամի — Դուրսնքներ, վէպ: 3 ֆ.:
[Էլէքտ. Մշակ Թ. 67, 68: — Մուրճ Թ. 7-8
էլ 1005:]
153. — Երազ օրեր: Արտատպագ «Մուրճ»,
ամսագիր: 3 ֆ. սոս. Ռոտին: 169 էլ. 40 էլ.:
[Էլէքտ. Մուրճ Թ. 12, էլ 1605-19: — Մշակ
1897, Թ. 22:]
154. Տանի, ազգային, զրաւան եւ քաղաքական
շարաքային: Էրտ. Խժ. Ա. Ալկազարեան: Գ.
տարի: Թեմիսար: 3 ֆր.:
155. Տեկուպի — Ռոմէո եւ Զուլիտ: Ողոր-
դութիւն հին արարական: Թրգմ. անգլիկանց Յով.
Խան Մասնեան: 3 ֆ. սոս. Ռոտին: 80 156 էլ. 60 էլ.:
[Էլէքտ. Մշակ Թ. 96:]
156. Տեկուպի — Կրակ: Բազու, սոս. Արօր:
80 85 էլ. 30 էլ.:
[Էլէքտ. Արաքանց Թ. 104: 127: — Մուրճ Թ. 9,
էլ 1172 Թ. 12, էլ 1619-22:]
157. Տեկուպի Օ. — Անալիս փշտ: Թրգմ.
ռուսերէնից: 3 ֆ. սոս. Մարտ: 64 էլ. 10 էլ.:
[Էլէքտ. Մշակ Թ. 11: — Արաբատ Թ. 1: —
Մուրճ Թ. 2:]